

Solid Organ Transplant Alıcılarında İshal Etkenleri

H. Arslan, E. Kuru İnci, Ö. Kurt Azap, F. Timurkaynak

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Ankara

Amaç: İshal, immünkompromize hastalarda önemli morbidite ve mortalite nedenidir. İshal, infeksiyöz nedenlere bağlı olabileceği gibi ilaç yan etkisine, hastanın metabolik durumuna, cerrahi sırasında oluşan mekanik komplikasyonlara da bağlı olabilir. İshal etyolojisinin aydınlatılması, antimikrobiyal tedavi başlanması ve tedavi sürelerinin belirlenmesi konusunda yol gösterici olacaktır.

Bu çalışmanın amacı solid organ transplant (SOT) alıcılarında ishal etkenlerini belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışmaya Başkent Üniversitesi Hastanesi Transplantasyon Merkezi'ne ishal atağı ile başvuran yetişkin SOT hastaları ile polikliniğe ya da acil servise ishal yakınması ile başvuran ve immünyetmezliği olmayan yetişkin hastalar alındı. Dışkı örnekleri inflamatuvar hücre ve parazit varlığı açısından boyasız direkt mikroskopi ile incelendi, üç farklı zamandaki dışkı örneği direkt ve formalin etil asetat konsantrasyonundan sonra ışık mikroskopunda Nativ, Lugol ve Nair'in metilen mavisi kullanılarak parazit varlığı için incelendi. Yine protozoal etkenleri saptamak ve morfolojisini görebilmek için Trikróm, Modifiye Trikróm, Modifiye ARB boyama ile boyanarak incelemeye alındı. Bakteriyel inceleme için çalışmadaki bütün dışkı örnekleri *Salmonella*, *Shigella*, *Campylobacter*, *Yersinia*, *Vibrio* türleri için kültür edildi. Dışkı örnekleri hızlı immünassay ile *Clostridium difficile* toksin A için test edildi. Dışkı örnekleri rotavirüs ve enterik adenovirüs açısından hızlı "immüno-cromotografik assay" ile test edildi. Sitomegalovirüs (CMV) için kan örneklerinde CMVpp65 antijenemi testi yapıldı.

Bulgular: Bir yıllık izlem sonunda SOT'lu olgulardan 52 ishal atağı olan 43 transplantasyon hastası çalışmaya alındı. Elli iki bağışıklık sistemi baskılanmamış (BSB) erişkin ishal olgusu kontrol grubu olarak alındı.

Her bir infeksiyöz etken için incelendiğinde CMV ve *Cryptosporidium* etyolojik ajanlarının sıklığı, SOT hastalarında BSB hastalara göre daha fazla oranda saptandı. İki grup arasında CMV için ($p=0.02$) ve *Cryptosporidium* için ($p=0.01$) istatistiksel olarak anlamlı fark vardı. BSB hastalarda ise *Entamoeba histolytica* sıklığı SOT hastalarına göre daha fazla oranda saptanıp, iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlendi ($p=0.01$). İlaç ilişkili ishallerin SOT hastalarında istatistiksel olarak anlamlı yüksek bulunduğu görüldü ($p=0.01$). Hariç bırakma ve öykü ile ilaç ilişkili ishal olarak SOT hastalarının kullandığı immünsüpresiflerden biri olan mikofenolat mofetil (MMF) ilaç ilişkili ishallerin içinde en yüksek orana sahipti. İshalin bu ilacın başlanmasından ortalama olarak 26 gün (9-40 gün) sonra geliştiği ve kesilmesinin ardından iki-üç gün içinde son bulunduğu görüldü. Kolşisin ilişkili ishallerde ise ilacın dozunun yükseltilmesini takiben başlayan ve dozunun azaltılması ile son bulan ishal görüldü.

Sonuç: SOT alıcılarında görülen ishallerde infeksiyon dışı nedenler de önemli yer tutmaktadır. Hastalarımızın %20'sinde (5) MMF ilişkili diyare nedeniyle immünsüpresif ilaç değişikliği yapıldı. Normal popülasyonda nadir ishal etkenleri arasında yer alan CMV ve *C. parvum* transplantasyon uygulanan hastalarda sık görülmektedir. Transplant alıcısı olan hastalarda ishal etyolojisini aydınlatmak hastalara tanı koymak ve tedavilerini seri bir şekilde planlamak yönünden önemlidir.